

Túlvilági történetek

Geréb Ágnesnek

Arról, ami a földi élet utolsó világos pillanata és a túlvilágra való megérkezés közti időben történik, semmiféle biztos ismerettel nem rendelkezünk. A halált nem sikerült kielégítően leírni sem a modern tudományoknak, sem a filozófiának, a különböző vallások ellentmondó elképzeléseiről nem is beszélve. De azok sem tudnak róla semmit, akik már túlestek rajta.

Mesélik, hogy egy bizonyos Rufus azzal dicsekedett, hogy mindenre emlékszik. Azt állította, hogy az apja, aki crotoni kereskedő volt, egyik útjára magával vitte Cézareába. Mivel csak késő délután kötöttek ki, a hajón töltötték az éjszakát. Másnap aztán végigjárta a várost. A nap egyre forróbban tüzött, s lassan teljesen elnéptelenedtek az utcák. Egyedül bolyongott hát a vakítóan fehér házak közt, nyelve a szomjúságtól szájpaddlásához tapadt. És akkor váratlanul kis térre bukkant. A tér közepén egy kút állt. Hideg, tiszta vizű kút volt. Ivott a vízből, melynél jobbat sose kóstolt. Megmosta az arcát. A tenger felől hirtelen hűs szellő kelt, beborította a várost.

Mindez azonban kevésbé hihető. Egyesek szerint Rufus több mint húsz évvel túlélte apja halálát, aki szintén csak évekkel a cézareai út után esett áldozatul valami járváynak. Továbbá, amint azt többen megjegyezték, a történet nem a halál beálltával kezdődik, s nem a feltámadás első pillanataival ér véget, ahogy azt joggal el lehetne várni. Sőt, ellenkezőleg, semmi köze ezekhez a dolgokhoz. Rufus azonban makacsul rázta a fejét, hajthatatlan maradt.

A túlvilági történelem kezdetei a messi múltba vesznek. Első pillantásra persze kézenfekvőnek látszik – ahogy a Biblia nevezi – Ábel halálára hivatkozni, csak hogy az időpont akárcsak hozzávetőleges meghatározása is igen komoly nehézséget jelent. Ez elsősorban abból adódik, hogy a túlvilágon az idő mérésére egy olyan mértékegységet használtak, amely a földi viszonyokra alkalmazva, háromszáztíz évet éppúgy jelent, mint negyvennyolc másodpercet, de kifejezi azt a távolságot is, melyet a fény éppen hét perc alatt tesz meg. Ezért aztán az idő mérésének egymástól minőségileg különböző, s így közös nevezőre nem hozható két rendszerében ez az egy dátum eleve kettőnek tűnik. További problémát jelent, hogy Ábel, vagy bárki, aki Ábel lehetne, nem létezik. A túlvilág első lakójának egyszerűen nyoma veszett. Ez az egyébként döbbenetes tény tette lehetővé egy olyan kozmografikus elmélet felállítását, amely hosszú időn keresztül megőrizve hegemon szerepét, alapvetően meghatározta a társadalom rendjét. A „világfolyam” ugyanis ezen elmélet szerint nem egy lineáris, örökösén gyarapodó, hanem egy önmagában újra meg újra visszatérő, cirkuláló idő medrében zajlik. Nincs kezdet és nincsen vég, az események tökéletesen ismétlik önmagukat. Mivel a rendszerbe nem illik bele a fejlődés gondolata, a világ megjobbítására való minden törekvés, tehát in-

tézmények, törvények felállítása, szabályzók, korlátok alkotása, büntetés és jutalmazás egyként értelmetlenné válik. Ezen eszme jegyében a túlvilágon hosszú ideig spontancitás, a szabadság, a mindenféle megkülönböztetéstől mentes egyenlőség jegyében zajlott az élet.

A lakosság száma többnyire egyenletesen nőtt, noha a történeti demográfia kimutatott néhány ugrásszerű gyarapodást is. Ilyen esetekben joggal gondolhatunk háborúk, járványok, természeti katasztrófák, éhínségek földi térhódításaira. Ami azonban a folyamat egészét illeti, mindenképpen tartózkodnunk kell a romantikus magyarázatoktól. A Long Marston Moor-i csatának még a résztvevői is elférnének három-négy óceánjárón. A Sacco di Roma alig tízezer ember műve volt, s a marathoni harcmezőn mindössze százkilencvenhét athéni esett el. A pusztulás többnyire nem ilyen látványos keretek között zajlott. Javarást csak az idők folyamán emberarcúvá vált, megszokott halál dolgozott csendesen, a haldoklás hangjait pedig ablakok, vagy éppen háncsfüggönyök mögé zárták a hozzátartozók.

Időközben természetesen jelentős változásokon ment keresztül maga a túlvilági társadalom is. Ezeknek a változásoknak a mozgatórugói sohasem materiális, hanem mindig szellemi jellegűek voltak. Az élet alapvető, gyökeres átalakítására csak viszonylag későn, egy meglehetősen türelmetlen intellektuális csoport működése nyomán került sor. A magukat atomistának nevező újítók szerint az idő (és egyben a világ) modellezésére sem a kör, hanem a spirál, ahogyan ők nevezték, a „misztikus spirál” a legmegfelelőbb. Tima Nerit, ezen elmélet legnevesebb apostola, egyik nagy vihart kavarázó kiáltványában azt hangsúlyozta, hogy a spirál mentén zajló események, noha bizonyos ciklikusságot mutatnak is, tökéletesen sohasem ismétlődnek. Amint az anyag részecskéi is változatlanok tűnnek, pedig szerkezetük gyakorlatilag minden pillanatban más és más, úgy újul meg örökösén dinamikus metamorfózisok sokaságán keresztül az olykor látszólag valóban mozdulatlan világ. A misztikus spirálnak két pólusa van, melyek viszont újabb spirálokkal vannak kapcsolatban. Halál és feltámadás nem más, mint a földi és túlvilági „életspirálok” érintkezési pontja. Hasonlóképpen a túlvilági élet is véget ér, s valahol egészen másképp folytatódik tovább. A dolog etikai vonzata egyértelmű. A túlvilági életnek célja van, mégpedig az individuum minél tökéletesebb kiművelésén, vagyis a lélek teljes szabadságának megszerzésén keresztül felkészülni az „átlényegülésre”, arra, ami már Ábelnek, s nyilván jó néhány társának megadott. A szublimitás végső fokának elérését segítő, felállítottak egy hatalmas apparátussal működő intézményrendszert, mely három nagyobb egységre tagolódott. Az első, a Midras Konen, maga is további hét részre oszlott. (Seól, Kárhozat, Mély árok, Mélység vize, Csend, Halál kapui, Halál árnya kapui.) A második, a Kert, paralel módon szintén a hetes felosztást követte. Részei a különböző égitestek nevét viselték. Például Hold ege, amit még Örök gyöngynek is mondtak, Merkúr ege, vagy a Vörös bolygó, a Mars stb. Később aztán mind a Midras Konen, mind pedig a Kert két új elemmel bővült, s a tizenkilenc „stáció” az abszolút szabadság elnyerésének fokozatait jelentette. Legalacsonyabb stációnak a Halál árnya kapui, legmagasabbnak az Emphyreum számított. Ez utóbbit azonban csupán a mozgalom négy vezetőjének sikerült elérnie, úgy mint Tima Neritnek, akit később a megtisztelő Nap elnevezéssel illettek, valamint három munkatársának, Ponnak, aki a hivatali munka legfőbb irányítója volt, Sinnek, a kiváló filozófusnak, az ellenzékkel való polémia

szervezőjének, valamint Mornak, aki a rend kíméletlen, de mindenképpől igazságos örének bizonyult. Az egyes stációk közvetlen felügyeletét háromtagú revizóriumokra bízták. Az ő feladatuk volt annak az eldöntése, hogy a túlvilág mely lakója érett meg magasabb stáció elnyerésére. Ezt egyébként kötelességük volt minden lehetséges eszközzel előmozdítani, s e célból a lakosság mindennapi életét, a meditációk rendjét és jellegét szabályozni. E hatalmas komplexum harmadik elemét, az úgynevezett Másik Ország alkotta, amely átmenetet képezett a Midras Konen és a Kert között. Itt a túlvilágra újonnan érkezettek nyertek elhelyezést. A Midras Konen egyébként eredetileg nem jelentett büntetést. Ezt a jellegét csak lassan, az ellenzék fokozatos megerősödésének következtében kapta. Különösen az empiristák jelentettek nagy veszélyt, akik a közvetlen tapasztalatra hivatkozva, tagadták az átlényegülés lehetőségességét. Képviselőik idővel a revizóriumokba is befurakodtak, bojkottálták azok munkáját, s tevékenységük nyomán a Midras Konen lassan teljesen néptelenné vált. Ez az atomista rendszer abszolút csődjét jelentette. Csak érdekességképpen jegyzem meg, hogy a Csend régiójának lakói a stációk felszámolása után is még hosszú ideig régi helyükön maradtak. Ott álltak mozdulatlanul, s talán furcsa, de szebbnek tűntek akárki másnál.

★

Még ellenőrzött néhány műszert, átállított egy-két kapcsolót, s egy nagy, vaskos fűzetbe feljegyezte az utolsó adatokat is, aztán a mellette guggoló angyalhoz fordult. Nem azért, mintha bármiben is bizonytalan lett volna, nem, inkább csak hallani akarta, amit már úgyis tudott, amit végre ő is pontosan tudott. Örömmel töltötte el ez a bizonyosság, kimondhatatlan örömmel. Egész életén át hiába feszítette meg minden erejét, hiába próbálta akár becsapni önmagát, sosem tapasztalt ehhez foghatót. Valahogy mindig minden kicsúszott a kezéből, s ő boldogtalan maradt és iszonytatóan magányos. Úgy érezte, a tárgyak éppen akkor öltik fel álarcukat, mikor ő rájuk néz, mintha csak megakarna lesni valakit, de az a döntő pillanatban összeszedi magát, rendezi a vonásait, a gesztusait, és kifürkészhetetlen és titokzatos marad mindörökre. Pedig számtalanszor próbára tette a környezetét. Néha például alvást színelte valami ünnepi fogadáson, díszebéden, aztán hirtelen felugrott, s merően rámeredt valamelyik testőrére, vagy a pincérre, a feleségére, vagy bárki másra, de mindig csak a tapintatot látta, barátokat, akik szeretik őt, akik nem tudják tudomásul venni, hogy megöregedett, hogy egyszer ő is meg fog halni. És nem segített ezen roppant hatalma sem. Pedig Suarez ezredes, aki szerénységből sosem viselt magasabb katonai rangot, hatalmas volt és rendíthetetlen. Igazi diktátor, amilyen talán százévenként, ha egy születik. És mégis. Csődöt mondott a rendőrség, a hadsereg, csődöt a gazdaságot bénító intézkedések sokasága, ahogy nem ért semmit a golyóálló limousine sem, meg közismert irtózása a nyilvánosságtól. Az emberek egyszerűen szerették őt. Pedig eleinte úgy tűnt, rendben mentek a dolgok. Még annak idején, a katonai puccs előkészítéskor is elkápráztatta legjobb szakértőit, politikai éleslátása pedig lenyűgöző volt, ahogy ambíciója is, mellyel a propagandát irányította, s amellyel végül megnyerte a nemzetközi sajtó jóindulatát. Már-már biztonságban érezhette magát. De soha, soha egy percre sem fordult meg a fejében, hogy az emberek valóban szerethetik őt. Először el se hitte, nevetett az egészen, aztán mégis hatalmába kerítette a félelem. Ak-

kor megpróbálta a népet. Bejárta a nyomornegyedeket, és az emberek megismerték őt, és tejjel és kenyérral kínálták. Egyáltalán nem félték tőle, még csak meg sem illeődtek. Szerették. Egyszerűen és nyíltan. Persze, megkísérelt ellenállni. Bevezette az éjszakai kijárási tilalmat, felemelte az adókat, elkobozta a gazdagok vagyonát, rendszeressé váltak a váratlan házkutatások, egyik születésnapján pedig az éljenző tömegbe lövetett. Mindez azonban hatástalan maradt. Sőt, minél kegyetlenebb és erőszakosabb lett, annál inkább éreznie kellett erőfeszítései hiábavalóságát, éreznie kellett a visszafordíthatatlan vereséget, a kudarcot, melyért egyedül magát okolhatta. Fél karját adta volna csak egyetlen merényletért. Vagyont, magas hivatalt osztott volna egyetlen gyűlölködő megjegyzésért, egyetlen parányi gesztusért is akár, ami nem a feltétlen odaadásról árulkodik. Semmit sem értett az egészségből. Nem értette az embereket, hogy miért szeretik őt, hogy miért szeretik pont őt, és be kellett látnia, hatalma egész élete értelmetlenségét. Hisz kinek is parancsolhatna ő, ugyan mit is rendelhetne el ebben a kaotikus, minden rend nélküli világban. Elment a végsőkig. Végignézte a legvadabb kínzásokat. Diadallal adott volna kegyelmet, ha bárki többre becsüli életét az ő szereteténél. De hiába. Aztán elérte őt is a halál. A hóhér egy fiatal lányt kínzott éppen. Tüzes fogókkal, mély, fájó sebet okozó éles szerszámokkal. – Miért szeretsz engem – kérdezte, s közben a lány fölé hajolva könnyörogve nézett a szemébe. Semmit nem tudott kiolvasni belőle. Akkor arccal a földre zuhant, és meghalt. Meghalt anélkül, hogy bármit is megtudott volna, anélkül, hogy, ha csak egy percére is, de megtalálta volna a nyugalmat, melyet hasztalan keresett annyi éven át.

De mindez már régen történt, nagyon régen. És Suarez ezredes, vállán a rangjelzéssel immár időtlen időközön keresztül állhat a gép előtt, melynek minden apró rezdülését ismeri. Ismeri a részecskegyorsító süvítő hangját, a szelepek és fogaskerekek kattanasait, az olykor felvillanó fényeket. Ismeri a gépet, amely végtelenül bonyolult szerkezetével megszabja a minőség ritmusát. Ellenőrzi a műszereket, átállít egy-két kapcsolót, s egy nagy, vaskos fűzetbe feljegyzi az adatokat. Aztán kérdez valamit a mellette guggoló angyaltól. Persze, nem azért, mintha bármiben is bizonytalan lenne, nem, inkább csak hallani akarja, amit már úgyis tudott, amit végre ő is pontosan tudott.

*

A túlvilág lakóinak már semmi okuk a félelemre. Az öregség nem nehezíti el mozdulataikat, a fájdalom nem torzítja el egyetlen arcvonásukat sem. Ők valóban boldogok. Sőt, mivel a boldogság ott amolyan foglalkozásféle, amit bárki bármikor választhat, magától értetődően bármikor fel is hagyhat vele. De ugyanígy természetes és fakultatív a melankólia, a tevékeny aktivitás, vagy a büszke sértődöttség. Az antiochiai Ignatiusz például, aki Sura és Senocius konzulsága idején szenvedett vértanúságot, s. aki hosszú ideig egykori gyötrelmeinek megrázó és részletes leírásával nyüzött mindenkit, újabban feltűnően hallgatag lett. Senki se tudja, mire gondol.

*

Pierre de Bourdeille aznap nem a szokott módon ébredt. Az a nap ugyanis halálának napja volt. Ő ezt csak nagyon lassan, fokozatosan fogta föl,

mint általában azok, akiket álmukban ér a halál. Minden szokatlan, egyenesen ijesztő volt. A felhők, az elviselhetetlen ragyogás, az iszonytató hideg, meg a szigorú angyalarcok eszébe juttatták hajdanvolt bűneit. Féktelen ifjúságát, a párizsi bordélyokat, meg Poitiers kocsmáit, melyek az egyetemi előadások szünetében zsúfolásig teltek diákokkal. Sokat vesztett és sokat nyert akkoriban a kártyán. Aztán eszébe jutottak még a fényes ünnepek, Henrik halála, meg a Nostradamus jóslata... Ó, hogy is lehetett olyan magabízó. Pedig hányszor érezte már a halál közelségét. És még azokban a szenvedésteli években, ágyhoz kötve, balesete után is a tengerre vágyott. Itália, Málta Spanyolország, meg Afrika, Filippo Strozzival bejárta mind. De mit érnek most a gazdag kastélyok, Richemond, Saint-Crepin, meg a többi, mit a tökéletes udvariaság, meg Alencon herceg pártfogása. Számot vetett életével. Soha magányosabbnak, elhagyatottabbnak nem érezte még magát. Ott állt a fal előtt, a szédítő zuhanástól émelyegve, megrabolva, teljesen kifosztva, s a hirtelen támadt csendben minden szem őt figyelte. Tudta, mire várnak. Akkor valami megmagyarázhatatlan makacsság keveredett félelmébe. A fal pedig hatalmas volt, átlátszó és áthatolhatatlan.

Volt nekem egy igen jó barátom – kezdte. Louis de Berenger du Guast. A világ egyik legszeretreméltóbb lovagja és egyben legtökéletesebb. Aznap nála ebédeltem. Igen előkelő társaság gyűlt össze, megannyi dáma meg nemesúr. Az asztalfőn a házigazda ült, mellette rögtön én. Velem szemben a bretagne-i Espinay családból való de Dol püspök úr, szintén igen kiváló ember, nagy tudású, költőnek az idő tájt meg talán a legnagyobb. – Lesütötte a szemét. Olyan volt, mintha csak a fal lenne, mintha egyedül hozzá kellene beszélnie. Hallgatott egy kicsit. – De voltak ott más költők is. Az asztal felőlem eső végén Pierre de Ronsard, vele szemben Jean Antoine de Baif, s a meghívottak közt volt még a hölgyek kedveltje, Philippe Desportes, meg Agrippa d'Aubigné. Du Guast barátom kedves meglepetést eszelt ki. Még ebéd előtt, a szemünk láttára megcsapoltatott egy kis borocskát. Mindenkinek saját kezűleg öntött az illatos italból, s kijelentette, aki kitalálja, milyen fajta bort iszik, hazaviheti, ami még a hordóban maradt. A hordó perze francia mester munkája volt. Ezt a vak is látta. Ezért aztán a legtöbben beaujolais-i borokat soroltak fel, mivel közismert volt, hogy a házigazda leginkább azokat kedveli. Csakhogy mindnyájan csalódtunk. Mert Perzsia földjén termett az a szőlő, bizony, iszfaháni bort ittunk valamennyien, s még csak nem is sejtettük, hisz Párizsban valóságos kincsnek számított az akkor. Du Guast urat szívből megtapsoltuk, és gratuláltunk neki a jól sikerült tréfához, no meg bőkezűségéhez, mert bár megtarthatta volna, ő mégis utolsó cseppig vendégeinket kínálta fel a bort. – Ismét elhallgatott. Érezte, amit mond, nem helyénvaló. De azt is érezte, folytatnia kell, hogy immár nincs megállás. Mert jölesett beszélni. Mert jó volt makacsnak és önfejtőnek lenni, jó volt emlékezni arra a napra. – Tudtuk jól – kezdte újra –, nem mindennapi élményekben lesz még részünk, ám a folytatás, helyesebben maga a kezdet rögtön fölülmúlta várakozásainkat. Mert alighogy asztalhoz ültünk, szolgálók serény hada kis fedett ezüsttálakat hozott be, s a tálakon kerti sármány languedoci recept szerint. Entremont gróf nem is mulasztotta el megjegyezni, hogy bár Languedoc adja Franciahon legdrágább szakácsait, de a legjobbakat is. Egy másik vendég ismét du Guast úr szellemességét magasztalta, hisz a kiváló bor után most a szőlőskertekben gyakori kismadár került terítékre. Omnia pro homine

– vágta rá valaki, s végeláthatatlan vita kezdődött arról, hogy mi nyújtja számunkra a legnagyobb gyönyört. A szolgálók ezalatt felhordták az újabb fogást. – Ardeche-i tál de Guast módra – mentegetőzött a házigazda, de azért a dolog mégiscsak komoly volt. Legelőször a püspök úr értette meg a finom célzást. Az egyik hölgy ugyanis a barátságot becsülte leginkább, ezzel szemben a többség a szerelmet vette védelmébe. De, ahogy ingyenc fogás után jölesik az egyszerű, tápláló eledel, úgy a szerelemnek kell adni a pálmát, mert a heves érzelmek, meg a csendes nyugalom, a vad féltés, meg a pajkos ját szadozás együtt alkotják az egészet. A barátság viszont nem ismeri az ellentéteket, egyként lángol mindig, de a szerelemnél csak kisebb lobogással. Barátom tehát harmadszor nyerte el a vendégsereg osztatlan elismerését. Szokása szerint szerényen, katonacemberhez illő módon fogadta a bókokat, majd különféle sajtokat hozatott, melyek mellé erős, sűrű vörösborot ittunk. Miután kellőképpen felfrissítettük magunkat, s a körbehordott kis ezüstkancsók és tiszta kendők segítségével kezeinket megtisztítottuk, néhány nyárson sült bárányt szolgáltak fel, amelyek oly művészi gonddal voltak elkészítve, hogy minden pillanatban attól féltünk, hogy valamelyik netán még megmozdul, vagy siratva nyomorú sorsát, keserves jajgatásba kezd. – Hirtelen arra gondolt, ezek a kifejezéstelen arcok, melyekről leolvasni semmit sem lehetett, talán nem is figyelnek rá. De akkor már úgyis minden mindegy volt. Hangja nem remegett, megtelt erővel, s valami különös büszkeség járta át tagjait. Egyenesen a falhoz beszélt, bátran és dacosan, mondandójához olykor gesztikulált is. – Pedig az még csak a kezdet volt. Mert a bárányok nyakára kis kosárákák voltak akasztva, s a kosárákban egy-egy szem cartoufle, melyet valamennyien ott láttunk először. A hölgyek nem is merték megkóstolni, merthogy állítólag ártalmas eledel, de mi, férfiak – persze, becsületesen szétosztva – fölfaltuk az utolsó szemig. Furcsa ízű étek, de mint ingyenc csemege, valamennyiünk tetszését megnyerte. A sülttől egyébként kétféle mártást szolgáltak fel, melyek nevét és receptjét du Guast úr tíz aranyért sem volt hajlandó elárulni de Dol úr nagy bánatára. Az egyik édes volt, a cayenni bors zamatát szinte érzem még ma is, a másik meg inkább savanykás, melyben a mandula és a néhány cseppnyi rózsavíz ízét mégcsak könnyű volt eltalálni, itt azonban megakadt valamennyiünk tudománya. A hölgyek inkább az édes, az urak inkább a savanykás mártásból fogyasztottak, ami természetes is, hisz épp ellentéte a férfi a nőnek. – De a szerelemben vajon így különbözik-e egymástól a két nem – kezdte újra Baraud ítélőmester, s mert a kérdés mölfelett helyénvalónak tűnt, vége-hossza nem volt a mulatságos vitának. Közben ablakot nyitottak, s a személyzet fürgén elhordta a maradékot. A termet kellemes szellő járta át, s mi bourgogne-i bort kortyoltunk karosszékeinkben hátradőlve. Egyesek a házasság szentségét emlegették, mások a szerelmi vágyat, s mikor a vita már épp tetőfokára hágott, újabb fogás került az asztalunkra. Hogy a tálakon mi volt, azt egyelőre nem tudta senki, hisz zsúfolásig telve voltak zöldséggel, s mindenféle különleges gyümölcscsel. Eper és a Párizs környéki melegházakból való ananász illata borított be mindent. – Satura – kiáltotta valaki, mert a régi rómaiak így hívták a teli tálakat. – Saturnusi tál – hallatszott máshonnan. És akkor valamennyien kissé meghatódtunk, mert úgy éreztük, valóban itt van újra az aranykor, a boldog, tiszta szerelem legszebb ideje. A hölgyek könnyeztek, s hosszú ideig senki sem törte meg a csendet. – Parányi pont volt csupán az óriási fal előtt, de érezte, erősebb, súlyosabb is annál. Hangoosan szavalt. – Mert hatalmas angolnát

takart a sok gyümölcs, mely önnön farkába harapott, félreérthetetlen, gyönyörű jel. Ó, emberi sors, szerelem, ugyan ki fejtheti meg titkaid, vajon van-e nálad bármi csodálatosabb. Te legszebb és legyőzhetetlen, örök szerelem. – És ezen utolsó, kissé zavaros szavak közt Pierre de Bourdeille sírvafakadt. Sokáig sírt. Végül újra a falra pillantott, melyen kis nyílás keletkezett, épp akkora, melyen egy lélek még átférhetett. Elindult hát. Ment szilárd léptekkel, hogy immár vígan lakozzék angyalok boldog gyülekezetében.

A lélekről, az emberi test halhatatlan részéről való elképzelések tarka sokasága nagyfokú bizonytalanságot jelez. Bizonytalanságot, melynek a dolog természeténél fogva, eleve ki vagyunk szolgáltatva. Megmérni, elemezni, pontosan leírni csak azt lehet, ami mulandó. A halhatatlanság újra és újra kicsúszik a szike alól, észrevétlen marad a legkorszerűbb mikroszkópok fókuszában, szintelen, szagtalan, vagyis érzékelhetetlen. Akadnak azonban néha olyan pillanatok – csak nagyon ritkán, és talán nem is minden ember életében –, amikor megpillanthatjuk a titkot. Igen, bár rövid időre, de olykor a lélek is látható. Ugyanolyan, mint maga a test. A vonásai, a gesztusai, minden mozdulata ugyanolyan, és valahogy mégis más. Ahogy néha egy régi használati tárgy, egy bútordarab tűnik furcsának, különösnek. Tudjuk, hogy a sarkokban a szekrény most is ugyanaz, mint eddig, vagy ezután bármikor és valahogy mégis más. Hát így különbözik a lélek a testtől. De míg a tárgyak ismeretlen arcát felfedezni pusztán csak izgalmas kaland, addig a lélek megpillantása katartikus élmény. Az ember ilyenkor úgy érzi, ő maga a világ. A Nap, a tenger, a csillagok, és a szerelem mind-mind ő maga. Megfontolandók ezért e szavak: Amit keresel, nem utolérhetetlen az számodra, nem is távoleső. Nincsen az égen, hogy így szólj, ki menne föl az égbe, hogy lehozza azt, és megmondja, mit tegyünk. Nem is a tengeren túl található, hogy megkérdezd, ki juthat át a tenger túlsópartjára, hogy hírül hozza, mit cselekedjünk. Hanem igen közel van hozzád a szó, szájadban és szívedben, hogy megtegyed.